

De tapijtverkoper

Eerder verschenen van dezelfde auteur:

De trooster
Het derde meisje
Dodelijke bloemen

Karin Wahlberg

De tapijtverkoper

the house of books

De schuingedrukte tekst over detective Sventon is afkomstig uit *Ture Sventon, particulier detective* van Åke Holmberg, in de vertaling van Mies A.J. van Brink, uitgegeven door G.B. van Goor Zonen, 1956.

Oorspronkelijke titel

Matthandlare Olssons död

Uitgave

Wahlström & Widstrand, Stockholm

Copyright © Karin Wahlberg 2009 by Agreement with Grand Agency

Copyright voor het Nederlandse taalgebied

© 2011 Jasper Popma/The House of Books, Vianen/Antwerpen

Vertaling

Jasper Popma

Omslagontwerp

Studio Jan de Boer BNO, Amsterdam

Foto auteur

© Tom de Bree

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3006 9

D/2011/8899/89

NUR 332

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

‘Ik heb twee kleden van mijn vader geërfd,’ zei de heer Omar.

Nu was Sventon zo verbaasd, dat zijn mond even openviel. Toen werd hij boos en zei heftig:

‘Zo? Dan heb ik er veel meer geërfd! Een deurmat, een mat in de vestibule, een roodgestreept vloerkleed en een kleed voor onder de tafel in de eetkamer en twee beddekleedjes – Ik heb ook wel kleden geërfd hoor!’

De oosterse vreemdeling gaf dit toe, door even het hoofd te buigen. ‘Naar mijn geringe mening zou er toch nog wel een kleed kunnen ontbreken hier.’

‘Aha!’ dacht Sventon. ‘Dat had ik direct moeten begrijpen. Hij verkoopt kleden.’

‘Absoluut niet!’ zei hij, en sloeg met zijn vuist op tafel. ‘Twee jaar geleden heb ik een kleed op afbetaling gekocht, en dat heb ik nog niet... Nou ja, dat heeft hier niets mee te maken. Ik koop géén kleed.’

‘Als u geen kleed van mij wilt kopen, zal ik u natuurlijk ook geen kleed verkopen, mijnheer Sventon,’ zei de oosterling raadselachtig en spreidde zijn kleed op de vloer uit. [...]

‘Er zijn niet veel mensen, die twee kleden bezitten,’ ging de vreemdeling door. [...]

‘Nee, maar ik weet er een heleboel, die er zeven of acht hebben!’

‘Zeker,’ zei de man met de ondoorgroendelijke ogen, ‘maar geen vliegende!’ Hij maakte een buiging tot bijna op de grond.

‘Pardon?’ zei Sventon, geprikkeld door al die buigingen.

‘Geen vliegende,’ herhaalde de vreemdeling, zonder een spier te vertrekken. ‘Geen vliegende kleden.’

I

Carl-Ivar Olsson zat buiten op het dek met volle teugen te genieten. Het was zaterdagmiddag en het monotone geluid van de motoren werkte kalmerend en wiegde hem in een behaaglijke rust. De frisse lucht deed bovendien het zijne.

Alhoewel, fris... Hij corrigeerde zichzelf snel. De atmosfeer boven een stad met de grootte van Istanbul was misschien niet de gezondste. Zo'n tien miljoen mensen in een chaotische wirwar; uitlaatgassen en een dunne ozonlaag in de stratosfeer op de koop toe. Je zakdoek kleurde zwart als je je neus snoot, dat kon voor niemand goed zijn.

Daar hoefde hij zich echter niet druk om te maken. Hij had het hier naar zijn zin. Een deel van zijn ziel had zich in Istanbul geworteld.

En het was hem volkomen duidelijk wat er was gebeurd. Ook als ze niet bij hem was kon hij de gedachten en commentaren van zijn vrouw horen, alsof zij naast hem zat. Zoals dat zo vaak gaat als twee mensen samen een lang leven hebben geleid. Je groeit naar elkaar toe, in goede en in slechte zin.

Eigenlijk wilde hij zijn vrouw nu niet toelaten, maar hij moest niet vergeten haar in de loop van de avond te bellen om te zeggen dat hij een paar dagen langer zou blijven. Dinsdag, had hij haar gezegd toen ze de dag ervoor was teruggegaan naar Zweden, terwijl hij toen al had geregeld dat hij tot volgende week zaterdag zou blijven. Een week langer.

Maar het stond hem tegen haar dat rechtstreeks te zeggen. Ze zou hem hebben aangestaard en zonder haar mond maar open te doen een verklaring van hem hebben geëist. Het was natuurlijk makkelijker om te bellen en even vlug te vertellen over een goede oude vriend uit Syrië die toevallig in Istanbul was opgedoken. Ze zou haar handen thuis vol hebben aan haar eigen zaken en iets zeggen in de trant van: 'Doe maar wat je wilt, Carl-Ivar. Als je maar weer ongeschonden thuiskomt...' Ze zou waarschijnlijk niet eens geïrriteerd klinken. Misschien een spoortje vermoeidheid in haar stem, als bij een kind dat zeurt om snoep.

Ze zou hem inmiddels moeten hebben doorzien. Aan de andere kant: mensen zien wat ze willen zien.

Nou ja, ze waren ook geen kinderen meer, Birgitta en hij. Je moet genieten van het leven zolang het duurt, dacht hij weemoedig terwijl een zeebriesje hem in de neus kriebelde.

Hij liep tegen de zeventig. Hij hield van het leven. Veel. Hij had veel om naar uit te kijken. Hij moest ervoor zorgen verstandig te leven en op te passen met zijn groeiende buik.

Opeens voelde hij de zijdelingse blikken van zijn vrouw weer en de irritatie vlamde op. Ze had kritisch naar zijn schaalte met roomwitte yoghurt op de ontbijttafel van het hotel gekeken. Mild en lekker, maar te vet, hier in Turkije. Dat hadden haar ogen hem gezegd, hij las de boodschap zonder enige moeite van haar gezicht af. De zwarte olijven en de zongedroogde tomaten waren daarentegen goedgekeurd. Hij schepte altijd bergen op zijn bord en ze had niets gezegd. Ook niet over de staven komkommer, de feta en de honing. En trouwens evenmin over de boter. Die moest ze gemist hebben.

Maar het brood was te fijn, vond ze, niet vezelrijk genoeg. Ze was zo verontwaardigd geweest dat ze tegen wie het maar wilde horen had geroepen: ‘Hebben jullie hier echt geen grover brood?’

Juist dat kleine woordje ‘echt’ was blijven hangen en het zat hem stom genoeg dwars, ook nu, terwijl hij in alle rust op de veerboot zat. Hij zou beter moeten weten dan zich op te vreten over haar betweterige houding. In plaats daarvan had hij een broodje met sesamzaad gepakt, zwarte koffie ingeschonken en was hij aan een bruin-gelakte vierpersoonstafel gaan zitten. Ze hadden in stilte gegeten. Haar tanden maakten een klepperend geluid, hoewel ze geen kunstgebit had.

Zelf was hij dol op dit soort ontbijten in Turkije.

De herinnering deed hem even hoesten, terwijl hij zo met de golven voor zich zat. Alsof hij het beeld van zijn vrouw wilde weghoesten. Maar de irritatie had al een kras gemaakt.

Onze levens achtervolgen ons, dacht hij filosofisch terwijl een snellere en kleinere veerboot hen inhaalde. Hier in Istanbul werden ze ‘zeebussen’ genoemd. Het grijsgroene water schuimde krachtig om de schroef en bracht een muffige zeelucht omhoog. Het verkeer op de Zee van Marmara was druk, met een constante school laverende boten.

Hij krabde met een wijsvinger in zijn nek onder de boord van zijn

overhemd en ging daarna verzitten, terwijl hij voortdurend de zachte tas op de bank naast zich tegen zijn lichaam voelde.

Hij was zo gaan zitten dat er niemand tussen hem en de tas kon komen. Aan de andere kant lagen reddingsboten vastgesjord. Toen zijn hand zijn kraag verliet, streek hij snel en haast onmerkbaar over de linkervoorkant van zijn jack. Hij wilde controleren of de inhoud van zijn binnenzak er nog zat, wat natuurlijk het geval was.

Daarna hield hij zich stil tot hij de heerschappij over zichzelf weer hernomen had en hij opnieuw ontvankelijk was voor de wellust van de passieve zinnelijkheid. Er waren veel aangename dingen waaraan hij zich in gedachten kon wijden.

Ze waren op weg naar de kade in Eminönü in het hart van Istanbul. De veerpont voer met gelijkmatige snelheid en zwenkte lichtjes terwijl hij de golven bekeek. Zijn gedachten wervelden steeds trager, en leken ten slotte net de laatste bladeren die koppig aan de takken blijven zitten hoewel de herfststormen hun werk hadden gedaan. Uiteindelijk lieten ook deze bladeren los en dansten zachtjes naar de grond. Ze vielen om tot stof te worden. De eeuwige kringloop der natuur, dacht hij loom.

Muziek bonkte vanaf een pont die hun tegemoetkwam. Hij schrok op. Ach, daar verdween die behaaglijke soezerigheid.

In plaats daarvan dook, idioot genoeg, zijn vrouw opnieuw op. Misschien was dat een manier om het te verwerken, zoals men tegenwoordig zei. Het innerlijk te herschikken, zich te verantwoorden, om eindelijk vrij te worden.

Eigenlijk was er niet echt iets mis met Birgitta, ze was een bekwame en hardwerkende vrouw. Hij nam zijn woorden terug. Hij hoorde zelf dat dat precies was wat hij deed. Hij wilde haar, en daarmee zichzelf en zijn eigen onbehagen, verdedigen. En ook zijn eigen slechte geweten.

Hij begreep heel goed waar hij mee bezig was. Hij was iemand die vaak boete deed. Als hij zich ruimhartig opstelde tegenover haar overtuigingen, kon hij hopen dat zij hetzelfde deed. Door rechtvaardig te zijn, niet zwart-wit of veroordelend in gedachten, zuiverde hij zijn geweten. Uit ervaring wist hij dat hij zijn vrouw op die manier beter van zich af kon houden. Maar zonder gemeen te zijn. Hij was geen gemeen persoon. Zo wilde hij zichzelf niet zien. Hij wilde over zichzelf denken als iemand die, in grote lijnen, respect en eerlijkheid uitstraalde.

Zonder al te kritisch te zijn kon hij echter constateren dat het de afgelopen jaren in hun gemeenschappelijke leven wat al te veel draaide om wat gezond en heilzaam was. Niet op de laatste plaats stoorde hij zich aan haar grote belangstelling voor alles wat níét goed voor de gezondheid was. Het ongezonde had een volstrekt eigen aantrekkingskracht in haar leven. Iets om zich over op te winden, om te veroordelen, zoals overspel en drank in zijn jeugd.

Je kon je natuurlijk ook afvragen waarom hij zo veel tijd besteedde met zich te ergeren aan de persoonlijke doodsangst van zijn vrouw. Ze bedoelde het natuurlijk goed met nordic walking, minder vet en minder koolhydraten. Ze wilde ook dat hij zo lang mogelijk zou leven. Zij samen hun leven lang op hetzelfde stokje, als twee oude parkieten. Sterft de ene, dan volgt ook de ander snel.

Hij lachte even. Je kunt zeggen wat je wilt, maar een gezonde levenswijze was over het geheel genomen een tamelijk onschuldige bezigheid.

Maar nu was ze hier niet.

De zon die langzaam zakte was nog steeds erg warm. Zijn wangen gloeiden. Hij staarde over de scherpe weerspiegelingen in het water. Misschien zag hij de contouren van de Prinseneilanden in de verte. Hij wist in ieder geval dat ze daar lagen. Daarna volgde hij de kustlijn aan Aziatische zijde, die oploste en verdween in een grijsgroene warmtenevel.

Hij zat daar met een gevoel van gemis dat al schrijnde, daarom gingen zijn gedachten waarschijnlijk de verkeerde kant op, naar zijn vrouw. Maar daar zou hij wel wat aan doen. Hij had immers nog een paar dagen in Istanbul. Een hele week zelfs.

De donkere wolk die in zijn leven was opgedoemd, was hij nu uit de weg aan het ruimen. Het zou hem heel wat kosten, maar dat zou het zeker waard zijn.

Vooralsnog moest het maar zo. Hij moest later maar iets anders verzinnen.

De groep Amerikaanse toeristen die vlakbij had gezeten en luid had geblaat, stond nu op en ging naar binnen. Opeens voelde zijn lichaam zich nog meer op zijn gemak. Hij zat lekker, hoewel de houten bank hard was. De mildheid van de verzoening bereikte hem. De doezeligheid nam het weer over, een dromerige kalmte die zijn hoofd eerst de ene en daarna de andere kant op deed wiegelen, voor het ten slotte achterover viel. Zijn oogleden vielen dicht, zijn kin zakte naar beneden.

De boot gleeft voort. Het kabbelen van de golven tegen de schroef en het monotone geschreeuw van de meeuwen, lag nu voorbij het aardse.

Zojuist was er een zware schaduw over tapijthandelaar Olsson gevallen.

2

Het was een zaterdagochtend in mei en Oskarshamn baadde in een wit lentelicht. Het staartje van de wind was echter koel, de lucht had nog geen tijd gehad op te warmen. Veronika Lundborg had een plekje in de luwte gevonden op een bankje midden op de Flanaden, de enige winkelstraat van het centrum, die niet bijzonder lang was. Ze leunde behaaglijk achterover, wijdbeens om plaats te bieden aan haar buik die groot en zwaar was. Ze ging ervan uit dat ze daar een hele poos in alle rust kon blijven zitten. Claes en Klara waren op pad om sandalen te kopen. Klara had gezegd dat alléén papa mee mocht voor deze belangrijke aankoop.

Kinderen, had ze gedacht.

Het meisje had natuurlijk bedacht dat haar vader toegevender zou zijn dan zij. Met een milde blik had ze hen nagekeken toen ze vertrokken. Klara die voorthuppelde en Claes die op zijn dochter neerkeek en ongetwijfeld iets grappigs zei terwijl hij een kneepje in haar hand gaf.

Veronika werd warm vanbinnen bij de gedachte aan deze vertrouwelijke band tussen vader en dochter, die zo sterk was dat hij van buitenaf zichtbaar was. Geniet! zei ze tegen zichzelf. Afgelopen winter was verder vreselijk geweest.

Dat was nu echter voorbij. Een moorddokter was ze niet. Ze grimaste erom. Zo makkelijk als het blijktbaar is om idioterie te verheffen tot waarheid. In een kleine stad blijft dat makkelijk hangen en kan het resulteren in een levenslange herinnering van de inwoners. Ze hoorde al hoe het zou klinken: 'Je weet wel, de dokter die die patiënt heeft vermoord. Maar het was vast haar man, die bedrijfsleider, en zijn minnares, die jonge en knappe...'

Maar ze moeten je toch ergens van kennen!

Cecilia, dacht ze daarna. Het andere zorgenkindje. Elke dag dacht ze aan Cecilia. Het kwam in kleine porties. De knagende bezorgdheid, maar ook de opluchting dat het zo goed was afgelopen. Ondanks alles. Het liefste wilde ze natuurlijk dat alles precies zo was als eerst. Niet alleen ongeveer.

Ze sloot haar ogen en keerde haar gezicht naar het licht. De zon-

nestrallen waren mild op haar huid, haar spieren ontspanden. Ze knoopte het bovenste knoopje van haar wijde trui open en legde haar hand daarna op het kacheltje in haar buik. Het rommelde daar, vooral aan de rechterkant voelde ze trage bewegingen. Binnenkort zou haar buik weg zijn. Ze was niet bang of direct ongerust, alleen normaal bezorgd. En nieuwsgierig natuurlijk. De keizersnee was al gepland, alles was onder controle, maar grote gebeurtenissen moeten niet voorbijgaan zonder sporen achter te laten. Ze voelde een spanning opkomen, die ook weer wegstierf, als reiskoorts, of de kriebel die voorafgaat aan verliefdheid

Haar laatste kind, het zou ongetwijfeld zo zijn. Ze ging er niet van uit dat ze net als Sara in Genesis, Abrahams vrouw, nog op zeer hoge leeftijd – minstens honderd – zwanger zou worden.

Op hetzelfde moment hoorde ze de brommende ringtone van haar mobiel. Daar was het dus, het telefoontje waarop ze had gewacht maar waarvan ze tegelijkertijd in zekere zin had gehoopt dat het niet zou komen. Ze zuchtte niet eens toen ze haar mobiel uit de krappe broekzak viste en op de display keek. Inderdaad, het was Cecilia.

Ze voelde een brok in haar keel, ze kuchte en slikte en drukte daarna de mobiel tegen haar oor terwijl ze naar de straatstenen keek om zich beter te kunnen concentreren.

‘Dag lieverd!’ zei ze opgeruimd.

‘Wat ben je aan het doen?’ vroeg Cecilia toonloos.

‘Ik zit op de Flanaden aan jou te denken,’ antwoordde Veronika naar waarheid. ‘En jij?’

Het werd stil aan de andere kant. Veronika had spijt van haar vraag. Waarom vroeg ze dat aan haar dochter als ze het antwoord toch al wist? Maar wat moest ze dan zeggen?

‘Niets bijzonders,’ antwoordde Cecilia.

Nee, inderdaad. Niets bijzonders. Daarom belde ze ook. Ze liet van zich horen om de tijd te verdrijven in het weinig enerverende en bijna verwoeste leven dat ze na de tragische beschadiging van haar schedel had gekregen. Hoelang zou dat duren? Misschien voor altijd? Levenslang – dat klonk wreed.

Het was minder dan een jaar geleden dat Cecilia bij het aanbreken van de ochtend in een rustige buurt in Lund bruut was neergeslagen door een onbekende. Ze had waarschijnlijk al een tijdje op de grond gelegen toen een voorbijganger haar had gevonden. Die man had Veronika in gedachten vaak bedankt. Ook in het echte leven had ze hem

natuurlijk bedankt. Hij was in verlegenheid gebracht maar ook ontroerd doordat hij de jonge vrouw had gered, en was minstens zo geraakt doordat ze hem zowaar bedankten. Het was tegenwoordig niet vanzelfsprekend dat mensen dankbaar waren, meende hij.

In verband met deze gebeurtenis was er überhaupt veel om dankbaar voor te zijn: dat het niet in het bos was gebeurd, dat ze daar uren en geen dagen weerloos had gelegen, dat het augustus was geweest, met een relatief zachte nacht, en niet midden in de winter met een ijskoude gure wind die door merg en been gaat, zoals je die hebt in Skåne. Cecilia was acuut geopereerd in de neurochirurgische kliniek van het universiteitsziekenhuis in Lund. De best denkbare zorg om de hoek. Ook dat ging soepel. Het was niettemin zoals het was.

Maar waarom had hij iemand uitgerekend tegen de schedel geslagen?

Om het slachtoffer op de grond te krijgen, natuurlijk. Om zeker te zijn dat de beschadiging blijvend is, als het geweld al niet tot de dood leidt.

De littekens op haar hoofdhuid waren niet meer zichtbaar, haar haar was uitgegroeid, dik en blond, maar andere dingetjes waren wel gebleven. Wat in al zijn hartverscheurendheid was gebleven, was dat kleine verschil, dat wat iedereen die Cecilia voor het ongeluk had gekend nu als een piepkleine maar toch vreemde inslag in haar eerdere, zo complexe en ‘normale’ persoonlijkheid zag. We zijn net seismografen, dacht Veronika. Voelen de geringste beweging in de aardkorst.

Hersenletsel had tijd nodig om te genezen, vaak jaren. Die twee grijswitte helften, omsloten door een broos schedelbot waren fascinerend. Niemand die zich had beziggehouden met het menselijk lichaam kon een andere mening toegedaan zijn over deze verhoudingsgewijs zachte massa die bestaat uit dicht samengeperste zenuwcellen omgeven door bindweefsel.

Wees geduldig! had ze tegen zichzelf gezegd, zoals ze duizenden malen tegen haar patiënten had gezegd. Het lichaam moet de kans krijgen te genezen. Het was meestal niet zo eenvoudig als het verwisselen van een moer of een schroef.

De telefoon werd warm tegen haar oor. Enthousiast voorzag ze haar dochter van allerhande voorstellen van dingen waarmee ze de tijd kon verdrijven. Maak een wandeling, probeer een boek te lezen, ga iets lekkers kopen en zet thee of koffie.

Cecilia ademde initiatiefloos in de hoorn. Ze zei praktisch niets. Liet zich alleen wat kreunende, passieve geluidjes ontvallen.

‘Misschien zou je eens naar de bioscoop kunnen gaan of een dvd’tje kijken,’ bleef Veronika haar energiek overladen met voorstellen.

‘Neu... ik heb geen zin.’

‘Waarom niet?’

‘Te veel gedoe.’

‘Kun je niet een van je vrienden bellen?’ vroeg Veronika ten slotte. Cecilia’s lamlendige ademhaling in de hoorn.

‘Wie dan?’ vroeg ze uiteindelijk.

Mijn hemel! Was iedereen dan afgehaakt? Cecilia die altijd zo veel vrienden had gehad!

En er kwam een bittere vraag in Veronika op, een vraag die ze lang terzijde had geschoven: Stel nou dat deze vrienden nooit meer terug zouden komen? Het deed pijn haar kind te zien leven als een eenling. Afwijkend, apart, alleen.

Nee!

Ook een afwijkend leven was een leven dat geleid kon worden, dacht ze vervolgens. Zo erg was dat toch ook weer niet! En wie had het recht om te oordelen en te veroordelen? De mens is gemaakt om zich aan te passen, ze had het zo vaak gezien – zonder borsten, dikke darm, haar, of een arm of been. Toch was die gedachte onbehaaglijk.

Nu was ze aan het kletsen. Ze hoorde het zelf. Woorden, woorden, woorden. Ze regelde en monterde op met vrolijke en vaste stem. Dat was op de een of andere manier het makkelijkste. Ze deed waar ze goed in was, zelfs professioneel. Maar ze zou haar stem moeten laten dalen. Zachter zijn, bedaren. Lieve, lieve schat.

Toen ze plannen ventileerde om Cecilia naar Oskarshamn te verhuizen om haar actiever te kunnen steunen, protesteerde haar dochter echter. Ze wilde niet, en dat was eigenlijk maar goed ook. Kristalhelder glansde er eventjes een teken van gezondheid.

En er kon ondanks alles nog steeds veel veranderen, zeiden ze bij het revalidatiecentrum in Orup. De frontale kwabben die het vermogen voor genuanceerde sociale interactie stuurden, ontwikkelden zich minstens tot het dertigste levensjaar. Daar bevond zich ook een groot deel van de persoonlijkheid. Dat klonk troostrijk. Cecilia was nog maar vierentwintig.

Na afloop van het telefoongesprek was Veronika net zo moedeloos als altijd wanneer ze met Cecilia gesproken had. Ze staaarde leeg voor zich uit.

Even later vermande ze zich en belde Claes om te vragen of ze zich

bij hen aan zou sluiten, maar ze waren net in de speelgoedwinkel en waren nog niet bij de schoenwinkel, en hij zag geen reden waarom zij zou moeten komen.

Kinderen! dacht Veronika weer.

‘Doe het verdorie rustig aan nu het nog kan,’ zei Claes. ‘Dat zal jaren niet meer kunnen, wat ik je brom...?’

Dus kocht ze een ijsje bij de kiosk, ging weer zitten en beet genietend in de dikke laag chocolade die afbrak in grote stukken en die ze handig opving met het puntje van haar tong. Daaronder verborg zich romig vanille-ijs, veel en verzadigend. Het ijsje was gewoon te groot, de calorieën zetten zich vast op de verkeerde plaatsen, helemaal nu ze minder mobiel was. Niemand dwong haar echter om het helemaal op te eten. Maar ze was ook maar een mens!

Toen ze het stokje in de afvalbak had gegooid, was ze dodelijk verveeld en overwoog ze om eens naar de tapijtwinkel te sjokken om te vragen of het kleed dat ze daar ter reparatie had gebracht al terug was. Ze zouden weliswaar bellen of sms'en, maar je wist maar nooit. Dingen konden maar beter afgehandeld zijn voor de baby kwam.

Maar nee. Ze had de puf niet om op te staan. Het was trouwens geen groot kleed, meer een bidkleedje dat ook zij met haar zware lichaam makkelijk kon dragen. Het kwam uit het ouderlijk huis van Claes. Ze had het opgerold tussen zijn verhuisspullen gevonden toen ze gingen samenwonen. Hij had het niet op de vloer willen hebben in zijn hypermodern gemeubileerde vrijgezellenwoning, maar zij vond het meteen mooi. Het versleten kleedje met de bleke tinten had iets ontroerends, dus ze rolde het uit op de overloop op de eerste verdieping. En daar had het gelegen tot de randen zo begonnen te rafelen dat haar tenen in de scheringdraad bleven hangen en ze bijna plat op haar gezicht viel.

‘Wat jammer dat hij kapot is,’ zei ze.

‘Gooi dat ouwe vod toch weg,’ zei Claes direct.

Niet dat ze verstand had van kleden, maar ze aarzelde om het kleed naar het grofvuil te brengen. Het kwam van ver en ging al heel wat jaren mee, misschien was het de moeite waard om erin te investeren, gewoon omdat het al zo oud was. Ze had Birgitta Olsson, die verpleegkundige was in de kliniek, gevraagd wat zij ervan dacht. Zij dacht eigenlijk niets. Kleden waren het terrein van haar man, niet van haar.

‘Maar het kan natuurlijk geen kwaad om het naar de winkel te brengen zodat Carl-Ivar er eens naar kan kijken.’

Tapijthandelaar Carl-Ivar Olsson was een prettige man, zo’n oudere heer van wie ze makkelijk gecharmeerd raakte. Misschien omdat hij een beetje op haar vader leek.

Olssons ogen begonnen te glimmen toen hij het kleed zag. Het was antiek, zei hij, en dat betekende dat het meer dan honderd jaar oud was. ‘Tjonge,’ wist ze uit te brengen. Hij informeerde waar het vandaan kwam, en zij vertelde wat ze wist over de geschiedenis van het kleedje, en dat was niet meer dan dat het afkomstig was van de familie van haar man. Hij vertelde toen dat er heel veel mooie, oude tapijten in Zweden zijn, omdat de Zweden al vroeg contacten hadden in de Oriënt. Aan het eind van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste hielpen Zweden met de bouw van spoorwegen en bruggen, of startten fabrieken en zetten staatsbesturen op poten in landen in het oosten. Ze konden het geld dat ze hadden verdiend niet altijd uitvoeren. Daarom belegden velen dit geld toen in tapijten, die ze meenamen naar Zweden. In de voorname huizen werd het daarom mode om de vloeren te bedekken met grote en kostbare oosterse tapijten of de rooksalons te bekleden met Turkse kelims.

Olsson leek zeeën van tijd te hebben, en Veronika had de dag waarop ze het kleedje afleverde voor reparatie evenmin haast. Ze was gaan zitten in de gezellige winkel met ramen aan twee kanten, terwijl hij vertelde dat het kleed een typisch gebedskleed was, dat kon je zien aan het grote middenstuk met de afbeelding van een gebedsnis, waarvan in dit geval na intensief gebruik de pool gedeeltelijk weggesleten was. Hieraan zou absoluut niets gedaan moeten worden. Het gebedsgedeelte was mooi turkoois, en als ze voorzichtig met haar vingertoppen over de kant streek waar er nog wat pool over was, kon ze voelen dat het van onder naar boven liep. Dat betekende dat het een Turks kleed was, legde Olsson uit. Bij de Perzische gebedskleden was het precies andersom. Hij vermoedde dat het kleed ergens van het platteland in de buurt van Sivas kwam, een stad in Midden-Anatolië, dat wil zeggen Turkije. Hij had een grote kaart aan de muur hangen en wees de plaats bereidwillig aan, en Veronika probeerde te onthouden waar hij lag. Het was alsof het kleed nog meer leven kreeg dan het al had. De tapijtverkoper aande de pool met dezelfde tederheid als waarmee een kattenliefhebber een poezenvacht aait, met het verschil dat het kleed niet begon te spinnen. Rond de gebedsnis had je een heel

aantal randen in gele, warmrode en geelgroene tinten. Alle kleuren harmonieerden voortreffelijk, wilde hij maar zeggen.

‘Het kapotte gedeelte is uiteraard prima te repareren,’ liet Olsson haar weten. ‘Reparaties geven een kleed karakter en dit mooie kleedje is die moeite absoluut waard... Niet zozeer omdat het uitgedrukt in geld waardevol zou zijn, wat ik op zich wel denk, maar met name vanwege de schoonheid ervan.’

Veronika had zich een tijdlang een deelnemer gevoeld in een tv-programma als *Antiek?* De vraag hoeveel het kleed eventueel waard was, brandde vanzelfsprekend op haar lippen. Ze stelde hem echter niet, en had daarmee evenmin de mogelijkheid om verbaasd ‘Ooo, zo veel! Dat had ik nooit gedacht!’ uit te roepen.

Tapijten zijn persoonlijk, je moet ze hebben omdat je ervan houdt. Oosterse tapijten tussen lichte Scandinavische meubels waren bovendien mooi, vond Olsson, en ze was het met hem eens en herinnerde zich ineens dat Claes’ hebbelijke jongere broer een tijdje geleden had geprobeerd beslag op het kleed te leggen. Hij beweerde dat het onnodig was dat het op een overloop op een bovenverdieping lag waar niemand het zag. Het stond beter op de vloer in zijn kantoor thuis, vond hij.

Ha!

Die keer had ook Claes op zijn strepen gestaan. Niet op de laatste plaats om zijn broertje op zijn plaats te zetten. Markus moest niet denken dat hij iedereen om zijn vinger kon winden. En verder stond Liljan natuurlijk op de achtergrond te keffen. De schoonzus, die voortdurend op haar eigen voordeeltjes uit was.

Veronika strekte haar rug naar achteren en verschoof haar broekband die in haar huid sneed. Ze had een walgelijk vol gevoel, op de grens van misselijk. Rotijsje! Alles was tegenwoordig te groot: de kaneelbroodjes, de muffins en de bekertjes popcorn in de bioscoop. Ze leefden in het tijdperk van de overvloed, overbemesting en ziekelijke vetzucht. Ze kon zonder problemen meerdere prachtexemplaren vinden, buiten zichzelf, zodra ze maar om zich heen keek. Ze hadden het er op het werk vrij vaak over. Over het vet dat voor problemen zorgde. Puur technisch was het veel lastiger om dikke mensen te opereren, en de narcose van mensen met overgewicht ging gepaard met grotere risico’s. De complicaties op zowel korte als lange termijn namen toe. En dat was niets om weg te wuiven. Het was bittere ernst.

En behoorlijk triest als je erover nadacht. Daarom staarde ze in plaats daarvan naar een etalage en verlangde vurig naar haar strakke spijkerbroek.

Toen ontdekte ze het spiegelbeeld van iemand die ze kende. Hij sloop achter het bankje langs, en probeerde duidelijk zo onzichtbaar mogelijk te passeren. Ze draaide haar hoofd meedogenloos om. In beide handen bungelden kleine maar zware paarse tasjes.

Göran Bladh. Hij wist dat ze hem had gezien, dat zag ze aan de manier waarop hij liep. Hij versnelde zijn pas zo goed mogelijk zonder dat het zou lijken alsof hij vluchtte.

Maar het was niet haar leven dat hij verknoeide, dacht Veronika. Het was alleen zo ontzettend onnodig en tragisch, waar hij mee bezig was. Chic gekleed, goede baan, fatsoenlijke reputatie, interessante gesprekspartner. Nog wel in elk geval. En dat was precies wat ze tegen hem had gezegd toen hij was opgenomen voor pancreatitis.

‘Iemand moet het zeggen. Je ontstoken alvleesklier kan niets meer hebben. Ik weet dat jij het weet. Je moet een ander leven gaan leiden,’ zei ze terwijl ze hem in de ogen bleef kijken.

Het was zo waardeloos, zinloos en ontmoedigend met alcoholisten. Alsof je tegen dovemansoren sprak, ze wist het. Maar toch wilde ze het gezegd hebben. Voor zichzelf waarschijnlijk. Want haar vingers jeukten om te proberen een mens te redden.

‘Mijn leven ziet er anders uit dan dat van jou,’ antwoordde hij haar droog. ‘Misschien is het korter. Kun je dat respecteren?’

Tuurlijk, dacht ze, geen probleem. Ze was maar een arts, net als hij trouwens, geen verlosser. Maar dat zei ze niet. Refusal, twaalfstappenprogramma's en klinieken werkten niet voor hem, vond hij. Dat ze dat maar begreep! Arme man.

En op zijn werk sukkelde het blijkbaar voort. Vaak ziek, maar volgens de geruchten toch niet zo vaak als je zou verwachten. Hij had misschien meerdere levens, zoals een kat, en veel extra versnellingen. Waarschijnlijk koos men er in de kliniek voor om het door de vingers te zien. Er was een tekort aan röntgenartsen. Hij was bekwaam en betrokken als hij aan de juiste kant van het bestaan verkeerde en over-eind bleef. Dat was de valkuil van de alcoholist uit de hogere klasse. De gepleisterde façade.

Ze volgde hem met haar blik terwijl hij zich naar zijn wijk Besväret haastte, naar zijn hartversterkertje. Hij woonde benijdenswaardig mooi, niet bepaald onder een vochtig stuk zeildoek in de haven. De

vraag was hoelang hij zijn werk zou kunnen blijven doen zonder grote missers. Hij was verantwoordelijk voor meer mensen dan alleen zichzelf.

Nee, ze moest in beweging komen, haar onderrug deed zeer. Ze kwam moeizaam overeind en besloot om toch maar naar de tapijtwinkel te gaan.

3

Annelie Daun zat achter de mooie tafel van walnotenhouw met bewerkte poten, die zowel als toonbank als bureau fungeerde. Ze studeerde. Het was een taalcurfus Italiaans. Nauwelijks hoorbaar mompelde ze de frasen voor zichzelf, steeds opnieuw, alsof ze de stilte niet wilde verstoren. Het verkeer buiten maakte geen lawaai. Er reed maar heel af en toe een auto langs.

Ze had een strakke lange broek aangedaan, met kleine oudroze en pistachegroene ruitjes, en daarboven een katoenen blouse met korte mouwen in een bijpassende kleur roze. Ze had de blouse vanmorgen zelfs gestreken, het katoen was zacht en glad. Ze voelde zich sexy en tegelijkertijd verzorgd. Ze deed haar best, hoewel er geen grote stromen klanten naar de winkel zouden komen. Als er überhaupt al iemand kwam. Ze kleeedde zich in de eerste plaats voor zichzelf.

De Italiaanse zinnertes begonnen saai te worden. Ze onderbrak haar leerwerk en haalde een spiegel uit haar Mulberry-tas van lichtbruin leer en deed roze lipgloss op. Ook wierp ze een snelle blik op haar licht besproete neus onder de blonde pony. De zon had zijn werk gedaan, zou Carl-Ivar gezegd hebben als hij niet in Turkije was geweest. Hij zei dat soort dingen zonder opdringerig of versierderig te klinken. Ze zag er fris uit, constateerde ze zelfvoldaan, maar die uitdrukking zou Carl-Ivar nooit gebruiken. Fris was in zijn wereld een woord dat je gebruikte voor de wind. Ze was afgelopen week bij de kapper geweest. Haar haar was zacht, halflang en in laagjes geknipt. Ze haalde haar vingers erdoorheen, zodat de haren wat minder plat zouden terugvallen.

Het was zaterdag, dus ze zou niet de hele dag in de winkel blijven. De buurvrouw had beloofd haar even na tweeën op te halen. 'Op het platteland help je elkaar, natuurlijk kun je met me meerijden,' had Birthe gezegd toen ze haar gisteravond had gebeld. Als ze de winkel al om een uur zou sluiten, had ze nog even tijd om bij wat andere winkels langs te wippen voor Birthe zou komen.

Haar eigen auto stond met een kapotte motor bij een garage in het westelijk industriegebied. Gelukkig was de auto nog net goed genoeg

geweest om haar daar met veel horten en stoten heen te brengen en had ze niet gesleept hoeven worden.

De winkel lag op een hoek, het licht kwam daardoor aangenaam van twee kanten binnen. Het pand was van voor negentienhonderd en had een bepaalde uitstraling, een prettige sfeer die haar elke ochtend als ze de deur van het slot draaide en naar binnen ging, een behaaglijk gevoel gaf.

De tafel waar Annelie aan zat was naar de deur en de twee ramen gericht. Achter haar stond een muur die was gedecoreerd met tapijten en op de vloer stond een lage kast met dikke boeken, overwegend in het Engels, met mooie afbeeldingen van glad geweven en geknoopte tapijten uit alle hoeken van de wereld. Als ze in deze prachtwerken bladerde, vlogen de uren voorbij. Wat de menselijke hand – als het om tapijten ging bij voorkeur de vrouwenhand – tot stand had weten te brengen, waren simpelweg wonderen.

Waar de boekenkast ophield, leidde een wenteltrap naar de voorraad beneden. De winkelruimte was alles bij elkaar niet groot. Hij was zeer overzichtelijk en knus.

Annelie keek op en blikte naar buiten. De straathoek lag gedeeltelijk in de schaduw, maar de zon was fel genoeg om een krachtige lichtbundel over de helft van een van de etalageruiten te laten schijnen. Daarom had ze beschermend papier over de tapijten gelegd, zodat ze niet zouden verkleuren. Ze stond op van het bureau, liep naar de tapijten en verschoof het bruine papier terwijl ze overwoog de radio aan te zetten, maar de stilte werkte verslavend. Ze was dol op die stilte. De mislukte jaren als invalkracht in een lawaaierig klaslokaal hadden haar praktisch ziek gemaakt en hadden ervoor gezorgd dat ze beter oplette waaraan ze zichzelf blootstelde.

Nu ging ze een beetje besluiteloos met haar armen over elkaar bij het raam staan en keek naar buiten. Mensen droegen lichte schoenen. Jassen waren uitgedaan. Ze glimlachte en draaide zich om naar de winkelruimte terwijl ze probeerde zich wat Italiaanse zinnestukjes te herinneren. Ze waren volledig uit haar hoofd verdwenen. Dat gebeurde maar al te vaak. Ze deed haar best om wat woorden op te vangen en er een zin van te construeren, maar meestal werd het niet meer dan een verbale risotto. Ze beseftte dat ze nooit met veel succes Italiaans zou leren spreken. Toch zette ze door. Bij sommige projecten was het stom genoeg moeilijk ze los te laten, dacht ze. In de baan zonlicht die door de ruiten scheen zag ze wat stofdeeltjes rondwervelen.

Zou ze de stofdoek pakken? Ach nee, schoonmaken was zo gepiept en kon wel wachten tot maandag, zodat alles netjes was als Carl-Ivar dinsdag terugkwam. Hoewel hij niet direct het type was dat zag of er was schoongemaakt of niet, zou het goed voelen als het pas was gedaan.

Om de tapijten goed te doen uitkomen was de inrichting van de winkel eenvoudig. Een terracotta tegelvloer en witte muren, dat was alles. Het viel mee hoeveel uitlaatgassen er binnenkwamen. De tapijtzak van Carl-Ivar lag niet aan de drukste straat van de stad, maar iedereen wist hem te vinden. In elk geval de mensen die een mooi vloerkleed van goede kwaliteit nodig hadden, of die een versleten geliefd kleed wilden laten repareren.

De winkel was niet tot aan de nok toe gevuld met kleden. Ook lagen ze niet in grote stapels opgestapeld in de kelder, hoewel daar heel wat kleden lagen. De kleden waren eerder spaarzaam opgehangen aan de witgeschilderde muren of over de leuning van de trap gedrapeerd. Van een grote verzameling was dus geen sprake, maar wat er was, was van hoge kwaliteit. Er was geen rotzooi binnengeglip.

Langgeleden, toen Olsson een grote winkel had die aan de Köpmanngatan lag, was het heel anders. Nu Carl-Ivar met pensioen was, hij had vermoedelijk wat opzij gezet, had hij de zaak echter voor zijn eigen plezier. Voor het genoegen, had hij op een dag verteld aan Annelie. Zij was waarschijnlijk de enige die hem echt begreep, stelde hij. Zijn vrouw was niet zo dol op tapijten en zijn volwassen kinderen gaven de voorkeur aan onbedekte vloeren. Zoals bij de kinderen van een schoenmaker. Omdat haar eigen jeugd niet direct was gekenmerkt door kleden, genoot zij er juist des te meer van.

Kleden waren zonder twijfel niet zomaar een detail in de inrichting van een woning. Mensen hadden een heel andere verhouding met een kleed dan met bijvoorbeeld een windsorstoel. Ze had daar vaak over nagedacht, hoewel ze zelf erg dol was op stoelen, bij voorkeur oude.

Ze probeerde zich in te lezen. Verder volgde ze de cursus tapijtkunde van Carl-Ivar. Hij gaf nooit college, maar liet haar liever af en toe delen in zijn kennis als het zo uitkwam, als ze bijvoorbeeld een kleed hadden binnengekregen voor reparatie. Hij zorgde er echter heel goed voor niet opdringerig te zijn met al zijn kennis. Dat lag gevoelig, zeker tegenover klanten. Veel mensen kregen snel het gevoel dat hun iets op de mouw werd gespeld. Ze wilden zelf vaak juist voor specialist doorgaan, zeker de verzamelaars. En het aantal verzame-

laars was groter dan je zou denken, overwegend mannen. Zo gaat dat misschien als er ergens veel geld in omgaat, dacht Annelie.

Het oudste bewaard gebleven geknoopte tapijt, het Pazyryk-tapijt, was 2500 jaar oud en was bevroren gevonden in Siberië – daardoor was het zo lang behouden gebleven. Nomadische vrouwen hadden de kunst om tapijten te knopen ontwikkeld zodat ze iets hadden om als bescherming tegen de kou aan de wanden te hangen en op de vloer te leggen. Tegelijkertijd konden ze het niet laten om er een lust van het oog voor te maken. Het gevoel voor het aantrekkelijke en mooie moest aangeboren zijn in de mens, dacht Annelie. De vrouwen knipten de wol van schapen en geiten, spinnen, verfd en knoopten of weefden daarna naar eigen inzicht of volgens de tradities van hun stam. De patronen werden van generatie op generatie doorgegeven.

Omdat de oosterse tapijten hun oorsprong in zeer uiteenlopende gebieden hadden, van het Balkanschiereiland tot helemaal aan China, varieerde hun uiterlijk aanzienlijk. Het was een avontuur op zich om een tapijt te kunnen bekijken en te raden waar het vandaan kwam. Dat vroeg zowel om kennis als om lange ervaring. Inmiddels koesterde Annelie het verlangen om de wijde wereld in te trekken om tapijten en kleden ter plekke te bekijken.

Op de winkelvloer voor haar lag een typisch zogeheten dorpstapijt met medaillonpatroon in verschillende tinten meekraprood en indigoblauw. Het was een hamadan-tapijt, vervaardigd in een van de talloze dorpen rondom de stad Hamadan in Noordwest-Iran, het grootste tapijtknoopdistrict in het land. Deze kleden waren erg populair, en bovendien duurzaam en slijtvast. Tegenwoordig gebruikte men vaak synthetisch geverfd garen in plaats van natuurlijk gekleurd garen, zei Carl-Ivar, die vond dat dat weinig uitmaakte. Al in de jaren zestig van de negentiende eeuw begon men garen synthetisch te verven, en een goed geverfd synthetisch garen kon net zo mooi zijn als natuurlijk geverfd garen. Bovendien konden ze allebei verkleuren, of bloeden, zoals dat werd genoemd, afhankelijk van de manier waarop ze waren gemaakt. De schering van deze hamadan-tapijten was tegenwoordig vaak gemaakt van katoen, en niet van wol, had Annelie ook geleerd. Bij nomadische kleden was katoenen schering echter heel zeldzaam, aangezien de vrouwen moesten gebruiken wat ze hadden, en dat was de wol van de eigen dieren. Ze leefden zelfvoorzienend of van ruilhandel, en hadden meestal geen contanten om katoengaren te kopen.

Hamadan-tapijten werden over het algemeen slechts in twee for-

maten gemaakt. Op de tegelvloer lag de kleinste variant, van zogeheten *zaronim*-formaat. De grotere, van *dosar*-formaat, waren groot genoeg voor een zithoek. Het kleed waarop ze elke dag liep, was robuust en kon er prima tegen dat het intensief werd belopen. Ze vond het mooi. Leg vooral een slijtvast, geknoopt oosters tapijt in bijvoorbeeld de hal, was haar advies aan klanten die langskwamen. Dit adviseerde ze met name ouders met kleine kinderen die iets nodig hadden dat zand en modder opving. Een beter alternatief kon je niet vinden. Makkelijk te onderhouden, sterk en nog mooi ook.

De oosterse tapijten konden ingedeeld worden in drie categorieën, afhankelijk van de omgeving waar ze vervaardigd waren: nomadische tapijten, dorpstapijten en stads- of ateliertapijten, die ook fabriekstapijten werden genoemd. In tegenstelling tot dorpstapijten, die meestal thuis werden geknoopt of geweven, waren ateliertapijten in grotere fabrieken geknoopt. Het grootste tapijtenland was Iran, het voormalig Perzië. Nog steeds hoorde Annelie mensen ‘Perzische tapijten’ zeggen, terwijl ze oosterse tapijten bedoelden.

Een ander groot land voor tapijten was Turkije, waar Carl-Ivar op het moment was. De overkoepelende benaming voor tapijten die daar waren geknoopt, was Anatolische tapijten.

Het was makkelijk te beseffen dat tapijten cultuurdragers waren. Wie Olssons winkel bezocht begreep vrijwel onmiddellijk dat dat zo was. De aankoop van een kleed was iets dat tijd mocht kosten. Het was vanzelfsprekend prima om het kleed mee naar huis te nemen en uit te rollen om te zien of het op zijn plaats was tussen de meubels. Annelie had mettertijd geleerd dat oosterse tapijten praktisch overal goed stonden. Als je niet vond wat je zocht, beloofde Carl-Ivar zijn ogen open te houden en te zien wat hij te pakken kon krijgen. Het meeste kon je in elk geval bestellen. Olsson had bovendien een magazijn. Annelie wist nog steeds niet precies waar dat lag. Hij had haar er nooit mee naartoe genomen, wat haar nieuwsgierigheid natuurlijk had gevoed.

Annelie was er zelf verbaasd over dat ze het zo naar haar zin had met het oppassen op kleden, de telefoon aannemen en bestellingen afleveren. Misschien omdat er geen noemenswaardige druk op haar uitgeoefend werd. De rest van de dag kon ze aan haar gedachten wijden. Ze was niet zo iemand die altijd duizend ijzers in het vuur had. Dat had ze wel gedacht, misschien omdat ze zo graag een dynamische jonge vrouw had willen zijn. Dat leek haast een levensvoorwaarde

voor haar generatie. Keihard werken om tussendoor te kunnen relaxen. Maar haar lichaam had behoefte aan een gelijkmatiger sukkeldrafje.

Ze wilde net gaan fantaseren over M., ze voelde de rillingen als hij haar aanraakte haast al door haar lichaam gaan, toen ze een vrouw traag naar de deur zag schommelen. Ze liep bedenkelijk ver achterover leunend vanwege een immense zwangere buik. Annelie herkende haar, het was Veronika Lundborg die de deur opende en puffend de winkel binnenkwam.

‘Ik heb een kleed afgegeven voor reparatie,’ zei ze en ze liet zich onmiddellijk neerploffen op de stoel die heel handig naast de deur stond.

Annelie wist precies om welk kleed het ging, een tot op de draad versleten maar alleraardigste Sivas uit Centraal-Anatolië.

‘Is hij al klaar?’

‘Nee, helaas.’

‘Dat geeft niks. Wilde het alleen even vragen, nu ik toch in de buurt ben.’

Annelie knikte, maar vond het moeilijk te geloven dat iemand met zo’n buik überhaupt ergens heen ging als het niet absoluut noodzakelijk was. Ze zat als een opgezwollen rubberen pop op de stoel. Annelie probeerde niet naar haar buik te kijken, wat ongeveer net zo hopeeloos was als een vuurrode of blauwe neus te negeren. Tegelijkertijd was het ook heel aantrekkelijk om ernaar te kijken. Annelie zelf had dit type van lichamelijke verandering nog niet ondergaan. Helaas.

Veronika zat een halve minuut stil en keek alleen maar langs de muren omhoog.

‘Wat is het hier gezellig.’

‘Ja hè?’ zei Annelie glimlachend.

‘Hier zou je zo een hele poos kunnen blijven zitten, maar het is beter dat ik weer opstap. Dus jullie laten van je horen als hij weer terug is?’

Dat beloofde Annelie, en Veronika kwam puffend overeind van de stoel en waggelde de deur uit. Ze was de twee traptreden nog niet af of er verscheen een man op het trottoir die de winkel in wilde.

De deur klingelde weer.

Allemachtig, wat een aanloop! dacht Annelie. Voor haar stond een man met opvallend bleekblauwe ogen.

‘Is Carl-Ivar er ook?’ vroeg hij zonder te glimlachen.

Veronika bleef een tijdje stilstaan op het plein Lilla Torget en haalde haar nieuwe zonnebril tevoorschijn. Het was een Ray-Ban, het klasieke model Wayfarer, dat weer in de mode was en haar goed stond.

Ze was weer onderweg naar de Flanaden. Het bezoek aan de tapijtwinkel was volstrekt onnodig geweest. Maar prettig. Als Claes en Klara niet zo traag waren geweest, was ze er niet heen gegaan. Ze had echter het gevoel gehad dat ze al zo lang had gezeten dat mensen misschien dachten dat ze zich op het bankje op de Flanaden had gevestigd.

In de Västra Torggatan liep ze Birgitta Olsson tegen het lijf, en ze vertelde dat ze net uit de winkel van haar man kwam, maar dat ze niet hem maar een aardige jonge vrouw had gesproken.

‘Carl-Ivar is in Turkije,’ zei Birgitta Olsson.

Dat verklaarde de zaak. Ze bleven een tijdje staan kletsen, terwijl Veronika pijn had in haar opgezette benen. Birgitta Olsson was daarentegen een pezige, energieke vrouw en had waarschijnlijk een betere conditie dan Veronika, ook zonder buik, hoewel ze minstens vijftien jaar ouder was. Het type dat elk jaar de tien kilometer voor vrouwen liep en dat wilde blijven doen tot ze dood neerviel.

‘Je moet de dag plukken,’ ze Birgitta plotseling en ze glimlachte zo breed dat alle fijne rimpeltjes een mooi patroon in haar gezicht vormden.

‘Dat is precies wat ik doe,’ lachte Veronika en ze dacht dat het merkwaardig was dat sommige mensen wat voor platitudes dan ook konden uitkramen zonder dat het stompzinnig klonk.

‘Wanneer komt het?’ vroeg Birgitta vervolgens op een moederlijke toon die Veronika een warm gevoel gaf.

‘Over een week. Keizersnee in Kalmar.’

‘Wat leuk. Nou, dan heb je je handen binnenkort vol. Het beste!’

Birgitta knikte en verdween in de winkel op de hoek waar sportartikelen werden verkocht. Ze ging nieuwe hardloopschoenen kopen, zei ze.

Het bankje op de Flanaden was helaas bezet, ze moest een ander bankje zoeken, iets verder naar het oosten, waar de Flanaden de Östratorggatan kruiste om vervolgens over te gaan in de Besvärsgatan, die een heel andere tijdperk representeerde, met kinderkopjes en scheve, pittoreske houten huizen.

Ze plofte neer. Deze plek bood een ander uitzicht.

Er was geen noemenswaardig verkeer op de Besvärsgatan, die eindigde in een trap naar de haven. Maar Veronika zag wel twee mensen uit die richting komen, een man en een vrouw die niet direct bij de

bovenste laag van de samenleving hoorden. Ze herkende de man, die een jaar of wat geleden flink stoned bij de eerste hulp was gekomen en herrie had getrapt. De vrouw was jonger en had een langharige herder die aan een slappe riem naast haar sjokte.

Waarom hebben verslaafden toch altijd van die grote honden, dacht ze. Het stel liep in de richting van het Stadspark.

Een trap binnen in haar buik deed haar aan iets anders denken. Ze legde haar hand op haar buik en voelde hoe hij opbolde. Een voet of een hand. Haar lippen krulden zich in een verheerlijkte en egocentrische moederglimlach.

Toen belde Claes om te vertellen dat ze net begonnen waren sandalen uit te zoeken. Het bezoekje aan de speelgoedwinkel had langer geduurd dan verwacht, zei hij enigszins verontschuldigend.

‘Geen probleem,’ zei ze ruimhartig. Het was vrij zinloos om te stressen als dat absoluut niet nodig was.

Toen trapte het wezen binnen haar lichaam nogmaals. Ze was niet ongerust, de geplande keizersnee was in kannen en kruiken. Dat was zo besloten, voornamelijk vanwege de verminderde soepelheid van het bekken op haar leeftijd, vermoedde ze. Klara was bovendien met een keizersnee verlost, maar dat was niet gepland geweest, de moederkoek was losgeraakt. Ablatio placentae.

Vele kleine redenen leidden tot één groot en doorslaggevend besluit. Zo interpreteerde Veronika het oordeel van de gynaecoloog en noch zij, noch Claes had reden om iets anders te willen.

Zevenenveertig zou ze op haar volgende verjaardag worden. Ze was ‘de oude moeder’.

Ze zeiden het niet hardop, maar ze vermoedde dat de opmerkingen niet van de lucht waren zodra ze buiten gehoorsafstand was. Ze had er zelf zeker vergelijkbare opvattingen uitgegooid in de tijd dat ze alleen Cecilia nog maar had en jong was en alles het beste wist. Lang voordat ze Claes ontmoette en deze oude moeder werd, die desondanks aan haar bestaansrecht vasthield.

Ze dacht aan Cecilia. Aan toen ze diep in de nacht, die al bijna overging in de ochtend, geboren werd in het Karolinska-ziekenhuis in Stockholm. Ze was toen drieëntwintig, biologisch gezien een gunstige leeftijd om kinderen te krijgen. Ook die keer maakte ze zich geen zorgen. Ze had daar het benul nog niet voor. En het ging uitstekend via de gewone weg, hoewel ze verbaasd was geweest dat het zo veel pijn deed.

Toch kwamen ook toen de meningen. Ze was onverantwoord bezig

door tijdens haar studie zwanger te worden, kreeg ze te horen. Ze zat daar met haar pasgeboren dochter aan de borst en moest zich verdedigen. Kreeg te horen dat je een betere ouder was als je wat rijper was. Dat zei haar schoonmoeder. Wat wil je dan? had ze willen zeggen. Je bedoelt toch niet dat ik haar nu af moet staan?

Ze herinnerde zich veel. Vanzelfsprekend, want wie vergeet nou haar bevallingen? Niet op de laatste plaats kwamen ze op elke verjaardag van Cecilia of Klara als een haast fysieke gewaarwording in haar boven. Die onthutsende vreugde en trots. ‘Nu ben je moeder,’ had de verloskundige gezegd toen ze zonder bezoek in bed lag met haar armen om Cecilia’s naakte lichaam. De woorden deden haar huilen. Nu was ze een moeder.

Ze herinnerde zich echter ook de doordringende en duistere verlatenheid, die tijd kostte om te verwerken. Waar de vader van het kind uithing in die lange nacht waarin zij in barensood verkeerde, wist ze niet. Het was voor de tijd van de mobiele telefoon. En waarschijnlijk was hij te dronken en te vermoeid om het briefje op de keukentafel te lezen toen hij eenmaal naar huis was gestrompeld. Hij beweerde dat hij het niet had gezien.

Kon ze hem vergeven dat hij niet was gekomen? Ze dacht van wel, aanvankelijk. En ze vertrouwde op de milde invloed van de verzoening. En op de tijd. Ze wilde zo graag dat ze een gezin van drie personen zouden zijn, niet van twee. Ze was niet op het idee gekomen dat twee mensen ook een gezin konden vormen.

Maar Dan liet haar vaker in de steek dan zij kon vergeven. Soms gingen er nog steeds steken door haar ziel als ze terugdacht aan die tijd. Bijna zozeer dat ze zichzelf moest troosten. Het was een merkwaardige mengeling van gevoelens. Een soort confetti in alle kleuren. Moeilijk, zwaar en zwart samen met de rozerode trots, blijdschap en geluk. Ja gelukkig was ze. Ook.

Nu was ze niet alleen. Alleen overjarig.

Voordat ze met zwangerschapsverlof was gegaan had ze een patiënt ontmoet die haar was bijgebleven. De vrouw was even over de negentig en had een opvallend scherpe blik. Ze zag Veronika’s buik uitsteken vanonder haar groene doktersjas. Ze bevonden zich in een kleine behandelkamer op de eerste hulp. De verpleegkundige had Veronika opgeroepen omdat zij de patiënt de week ervoor had geopereerd. Omwille van de continuïteit.

‘Dus er komt een kleintje,’ zei de vrouw vriendelijk. ‘Een blijde gebeurtenis!’

Veronika knikte en glimlachte. Ze zat op een in hoogte verstelbaar krukje van roestvrij staal naast de behandeltafel waar de patiënt met ontblote buik lag. De vrouw had een buikoperatie ondergaan. Er waren delen van de dunne darm weggehaald, en ze had de operatie goed doorstaan. Maar nu had ze een gebied zo groot als een handpalm onder haar navel dat vurig rood en warm was, het klopte en deed pijn. Een infectie. De pus moet eruit, luidde een goede oude regel.

Veronika haalde een paar klemmetjes weg waarmee ze de wondranden had vastgemaakt en trok daarna een middel voor plaatselijke verdoving in een spuit terwijl ze tegelijkertijd, stom genoeg, liet vallen dat ze niet direct de leeftijd had om een kind te krijgen. Eigenlijk. Wat de patiënt niet hoefde te weten. Niet zij, de dokter, was degene naar wie de aandacht uit behoorde te gaan.

‘Je zult het prima aankunnen, ga daar maar vanuit,’ zei de patiënt stimulerend. ‘Vroeger was het bijna schandelijk om op latere leeftijd kinderen te krijgen. Dat is goddank in elk geval niet meer zo.’

Veronika opende de wond voorzichtig met een hemostatische klem. Naarmate er meer pus wegliep, nam de pijn af. Het stonk. Ze veegde de brij weg en drukte licht op de zwelling zodat de wond helemaal leeg zou raken. Er verspreidde zich een aangename rust in de kamer.

‘Mongooltjes op de wereld zetten! Zo zei men dat vroeger,’ vervolgde de vrouw.

‘Zeiden mensen dat zo direct?’

‘Jazeker! Toen ik in verwachting raakte van een nieuwe man, was ik al over de veertig. Je had toen niet dezelfde onderzoeksmethodes als nu. Het was mijn eerste kind... en het zou mijn enige kind zijn. Abortus was ook niet aan de orde, dat wil zeggen, het was niet toegestaan als er geen bijzondere omstandigheden waren. Dat je gek was of zo. En dat was ik niet. We waren in de zevende hemel, mijn man en ik.’

Veronika hoorde de opstandige mengeling van onversneden vreugde en hoop die standhoudt ondanks alle bezorgdheid en vernedering. Ze hoorde ook iets anders en hoopte dat de verpleegkundige niet net nu zou binnenstormen en daarmee de betovering zou verbreken.

‘Het meisje werd Stina gedoopt. Ze was een grote vreugde voor ons.’

Haar ogen glinsterden als kristallen onder de zware oogleden. Daarna stakte de vrouw even, alsof ze adem moest halen.

‘En ja, ze had inderdaad het syndroom van Down, zoals dat tegenwoordig heet.’

Aan de manier van vertellen kon Veronika horen dat ze deze woorden al heel vaak had uitgesproken, maar dat ze nooit helemaal comfortabel waren geworden.

‘Stina is tien jaar geleden overleden aan haar aangeboren hartafwijking.’

Veronika knikte nauwelijks merkbaar. De stilte zweefde door de kamer en landde zachtjes. Ze wachtten nog steeds op verband.

‘Ja, het was een moeilijke tijd. Wat hebben we haar gemist, mijn man en ik.’